

מסורת הש"ס

(א) צ"ל ב"ה (ב) ל"על ב"ה
(ג) [לשון] מסת ה' :
(ד) [וישאל ע"ה] (ה) צ"כ"א
עוסף ל' לש"ס (ו) צ"ל הכי
רש"י

תורה אור השלם

1. על פי שנים עדים או
שלישה עדים יומת המות
לא יומת על פי עד
אחד: דברים י"ז

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לא וכו' רפ"ג
על ר"ש. ע"ן לקמן דף מה
ע"ב צ"ב צ"ג ד"ה ר"ע
וכנסו' ס:

הגהות הב"ח

(א) תוספות ד"ה נזמן
וכי צ"ב צ"ב דמטות היכי
אמרין להו אמר רבא
הכי אמרינן להו: (ב) בא"ד
ולא כנסהדין שראוהו
באחד שהרג את הנפש
ע"פ: (ג) בא"ד תתקיים
העדות בשאר:

מוסף רש"י

מכות. מלקות ארבעים
(דע"ב ב.) אלא להחמיר
עליו. שלא תאמר האולי
ובלא הוא היתה העדות
מתקיימת לא יעשו בו דין
המה. למהך הכתוב שאל
הוא מן מקיימי דבר (מכות
ה.) על אחת כמה וכמה
שישלם שכו כו'. שמימי
מדה הטובה מרובה ממדת
פועלת. כמדה טובה הוא
אמר טור חסד לאלפים.
מדת פועלת הוא אומר
על שלשה ועל רבעים (סו.ס.)

דיני ממונות בשלשה פרק ראשון סנהדרין מ.

עין משפט
נר מצוה

ע"א ב (ג) מ"י פ"ה
מהלכות עדות הל' ג ד
סמוך לאוין ר"ג טו"ט"ע ח"מ
סימן לו סעיף א וכו' נא
סעי' ז:

רבינו חננאל

פשוטות הן רבינא אמר
בגין שנמצא אחד מן
העדים קרוב או פסול ר'
מאיר סבר לה כו' יוסי
דאמר בדיני נפשות בטלה
העדות כולה ואין שם דיני
נפשות כלל אבל יש בה
דיני ממונות דהא רבי יוסי
הוא דאמר תתקיים העדות
בשאר. ורבנן כרבי דאמר
תתקיים העדות בשאר
ואע"פ שנמצא אחד מהן
קרוב או פסול השאר
כשרין לדיני נפשות דהא
לא אתרו בהו ואמרי
לסתורי אתינן. ואנו
עתידין לפרשו במקומו.

דאסרו ציה מלקות ולא אסרו ציה קטלא. דהא ודאי לא מיקטלא
אלא לוקה דאין לך מיתת ציה דין שלא נאמר ציה לאו וקסבר לאו
שניתן לאזהרת מיתת ציה דין לוקין עליו כי אחרו ציה מלקות ולא
קטלא: משום ר' ישמעאל אסרו צעשירים ושלשה. טעמא מפרש

דאתרו ביה למלקות. ואתיא כמ"ד (מכות יג.) לאו שניתן לאזהרת
מיתת צ"ד לוקין עליו ואם היינו יכולין לפרש במלקות
של מוציא שם רע היה מתיישב ותימה דמשמע הכא דסבר ר' מאיר
מכות צ"ג אס כן הוה דריש קרא והלדיקו לענין עדים וזממין דלקו
כדלקמן (דף י.) ומה הוה משני מהא

דפריך תיפוק ליה מלא תענה דלא מצי
לשנויי כדמשני לקמן משום דהוי לאו
שאין צו מעשה מ"מ הוה לקי דהא
ר' מאיר גמר צפ"ק דמכות (דף ז):
(סו) דעדים וזממין לוקין ומשלמין
ממון ממוציא שם רע וה"ג דגמר
לענין דלוקין דלע"ג דהוי לאו שאין
צו מעשה וכו' דהוה משני משום
דהוי לאו שניתן לאזהרת מיתת צ"ד
חדא דלית ליה דלוקין עליו לפי
סדרת רב אשי ועוד דר"מ אית ליה
אזהרה לעדים וזממין מקרא אחרת
צפ"ק דמכות (ג"ג סו) וי"ל דלע"ג
דגמר עדים וזממין ממוציא שם רע
ה"מ לענין דלא דרשינן כדי רשעמו
להכי אלא מוקמינא לה לדרשה
אחריתא באלו נערות (מכות ז.) אבל
גבי האי א לאו דגלי קרא דלקי לא
הוה גמרינן קיון דכתיב לעשות
דרשינן מינה באלו הן הלוקין (מכות
דף יג.) דבעינן לאו שיש צו מעשה
אי נמי וי"ל דמוציא שם רע גופיה לא
נפקא לן דלקי אלא מוהיה אס כן הכות

דאתרו ביה מלקות ולא אתרו ביה קטלא
וקמיפלגי בפלוגתא דרבי ישמעאל ורבנן
דרתנן מכות בשלשה משום רבי ישמעאל
אמרו בעשרים ושלשה רבינא אמר כגון
שנמצא אחד מן העדים קרוב או פסול
וקמיפלגי בפלוגתא דרבי יוסי ורבי אליבא
דר' עקיבא רתנן רבי עקיבא אומר לא בא
שלישי אלא להחמיר עליו לעשות דינו
כיוצא באלו א"כ ענין הכתוב את הנימפל
לעוברי עבירה בעוברי עבירה על אחת
כמה וכמה שישלם שכר את הנימפל
לעושה מצוה כעושה מצוה ומה שנים
נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן
בטלה אף שלשה נמצא אחד מהן קרוב
או פסול עדותן בטלה ומוניין שאפי' מאה ת"ל
יעדים א"ר יוסי בר"א בדיני נפשות אבל בדיני
ממונות תתקיים עדות בשאר רבי אומר באחד
דיני ממונות ואחד דיני נפשות ואימתי בזמן
שהתרו בהן אבל בזמן שלא התרו בהן
מה

הרשע כדאמר פרק נערה (מכות דף מו.) למדנו ויסרו מוסרו
ויסרו מצן וכן (מצן) מוהיה אס כן הכות הרשע:
לא בא השלישי אלא אריא להחמיר ע"יו. אר"ש קאי
דקמי צפ"ק דמכות (דף ה.) וי"ל ע"ל מהך ר"ש אומר מה
שנים אין נהרגין עד שיהו שניהם וזממין אף שלשה וכו' ומצי למימר
כאשר זמם הרי זממו שנים שיש כח צדיקה להרוג צפני עצמם וצוקנטורס פירש מכות (סו) לא צא השלישי להקל עליו להקל עליו
לא צריך קרא דכתיב (סו) והנה עד שקר העד דמשמע כל העדות ואין נהרגין עד שיזומו כולן ולא צא הכתוב אלא להחמיר עליו
אבל אין לפרש לא צא השלישי להקל עליו גרידא אלא גם להחמיר עליו עליו עליו דר"ש מודה דשלבטן נהרגין ה"מ כשבאו בתוך כדי
דיבור כדמפרש התם בגמרא אבל רבי עקיבא סבר שנענש עליו שצא אחריו מידקט נטפל דהא כיון דלית ליה לרבי עקיבא היקישא
עד שיהו ששנתן וזממין צבאו צבאו צבאו זה אחר זה נמי יקישם (להכי כי היכי דמקיש לענין לענש כמותם:

בזמן שהתרו בהן. מפרש צפ"ק דמכות (דף י. ו. סו) (ה) הכי אמרינן להו לאסרוהי אחיתו או למיחזי אחיתו אי אמרי לאסרוהי אחיתו
נמלא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטלה ואי אמרי למיחזי אחיתו מה יעשו שני אחים כו' ונראה לר"י דמשום שנתכוונו
להעיד לא דאי לא תימא הכי כל גיטין כשנותנין אותן צפני קרובים או פסולים יהיו פסולים אס יתכוין הא' ולר' יוסי אפילו לא יתכוין
והאי דקאמר מה יעשו צ' אחים ודאי יכולין לתקן שלא ילכו שניהם להעיד אבל פעמים שלא ידע זה צוה ויעיד האחד אע"פ שהעיד אחיו
כבר צ"ב צ"ג אע"פ שהשני העיד לאחר כדי דיבור מ"מ עדותן בטלה דשייך שפיר לאקושי להך מילתא שלשה לשנים אפילו צוה אחר זה כיון
דבעת ראייה רואין יחד ומתכווין להעיד לך עדותן בטלה אפילו העידו זה אחר זה אע"ג דלענין שלשנתן וזממין לא הוקש אלא להעיד לזכר
בתוך כדי דיבור דהתם הזמה משעת העדאת עדים קא אחיא ואע"ג דפריך דמכות (סו) הרוג יליל אע"פ שאינו הולך להעיד צ"ב צ"ג ה"מ
מעיקרא דלכתי לא אסיק אדעמיה יקום דבר צמקיימי דבר הכתוב מדבר אבל לצוק דמסיק יקום דבר צמקיימי דבר לא צריכי
לשוניי קמאי דממעטי' הרוג וההורג מיקום דבר דבעינן שילכו לקיים דבר צ"ד וכן (לקמן דף לה.) לענין אין עד נעשה דיין נראה
לר"י דדוקא צעד המעיד אין עד נעשה דיין אבל צמקיימי להעיד לא דהא דטעמא דאין עד נעשה דיין נראה או משום דבעינן עדות
שאתה יכול להזימה וכיון שהעדים עצמם דנין לא ירלו לקבל הזמה על עדותן או משום דכתיב (דברים יט) ועמדו שני האנשים וגו'
שני האנשים אלו העדים לפני השם אלו הדיינין דבעינן שיעידו העדים לפני הדיינין ולא שיהו בעצמן דיינין והנך טעמי לא שייכי אלא
צעד המעיד צפוי ולא צמקיימי להעיד ולא כפי' רבינו שמואל שפי' בעלמא (צ"ב ק"ג: ד"ה ג' שנכנסו בו) שנתכוון להעיד אמרינן נמלא אחד מהם
קרוב או פסול עדותן בטלה וכן לענין שאינו נעשה דיין ודקדק מדאמרינן צפ"ק דמכות (לקמן דף לה.) שלשה שנכנסו לזכר
את החולה כו' משמע דדוקא שנכנסו לזכר ולא נתכוונו להעיד אמרינן רזו עושין דין אבל נתכוונו להעיד אין עושין דין ועוד נראה לר"י דקדק
דלא אמרינן אין עד נעשה דיין אלא עד המעיד דאי לא תימא הכי קשיא דרב יהודה אדרב יהודה דהא צפ"ק דמכות (דף י. ו. סו)
פסיק רב יהודה הלכה כרבי יוסי דבראייה בעלמא נעשה עד אע"פ שאינו מכין להעד ורב יהודה קאמר (צ"ב דף ק"ג:) גבי ג' שנכנסו
לזכר את החולה וכו' רזו עושין דין ואמאי הא דבראייה בעלמא נעשה עד ועוד להאי פירוש לית ליה לרבי יוסי לא תהא שמייעה גדולה
מראייה לא צעדות החדש (ר"ה דף כה: סו) צראוהו שלשה והן צ"ד ולא צנסנהדין (ב) צאחד שהרג את הנפש שראוהו אע"פ שראוהו ציוס ומינהו
נראה לרשב"א דהני לא פרכי ניניהו דרבי יוסי על כרחך לית ליה בעישה עד צראייה ואפי' יעד לצוק דהא ר' יוסי הוא דאמר עד שיהיו
פי שני עדים מתרים צו כדאמר בסמוך וכן צראייה בעלמא נעשה עד אע"פ שאינו מכין להעד א"כ התרו בו כן שלשה שנכנסו לעד אבל
השאר לא וכן נראה הדברים דאם לא הומו כולן לא היו נהרגין אותן שלא התרו בו דלא מהני סהדותיהו בלא סהדותיהו דאחרת ולא אמרינן
נמלא אחד מהן קרוב או פסול אלא צאותן שהתרו ויהא דקאמר רבי זמן שהתרו צפן לאו משום דרבי יוסי לא צעי התרו דלכתי טפי
מרבי צעינן דלרבי צנתכוונו להעיד בעלמא סגי כדמוכח במכות (דף י.) ור' יוסי צעי התראה ממש אלא דיני ממונות אתא לאוסופי והא
דמשמע הכא דלר' יוסי צראייה בעלמא אמרינן נמלא אחד מהן קרוב או פסול כו' מדקאמר וקמיפלגי צפ"ק דמכות (דף י.) וי"ל דהיינו צמה
שנחלקו בשמנה זו אבל מתוך משנה אחרת יש ללמוד דבעי ר' יוסי התראה ושמה רב יהודה פסק לגמרי כר' יוסי אי נמי לא פסקו כותמיה
אלא צמאי דקאמר אבל צדיני ממונות תתקיים (ה) העדים בשאר גרידא אבל צכוונת עדות סבר כרבי והאי דקאמר במכות (סו) היכי אמרינן
להו לרבי קאי וכן מוכח דקאמר אי אמרי למיחזי אחיתו מה יעשו שני אחים כו' וה"פ היכי אמרינן להו דעל כרחך התראה לאו דוקא
דצדיני ממונות לא שייכא התראה אלא ודאי לא צעי אלא שנעו שנתכוונו להעיד והיכי אמרינן להו וכו':